

การสอนศีลธรรม

ที่ควรจะมีบรรลุลผลถึงเป้าหมาย

โดย

ระพี สาคริก

////////////////////////////////////

บทนำ

เราเริ่มรู้สึกมากยิ่งขึ้นว่า ในสภาพสังคมปัจจุบัน ศีลธรรมของคนส่วนใหญ่ตกต่ำลงไปอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งเป็นกลุ่มบุคคลผู้มีโอกาสขึ้นไปสู่การทำงานในระดับสูง คงไม่เพียงมุ่งมองที่คนระดับล่างและเยาวชนซึ่งต้องตกเป็นผู้ต้องหาและกลายเป็นอาชญากร ทำให้สังคมเดือดร้อนหนักมากยิ่งขึ้น

ในมุมมอง การคิดแก้ไขปัญหานี้ ผู้ถืออำนาจได้มีการใช้อำนาจโดยตรงทำลายคนระดับล่าง ที่ร่วมเกิดร่วมดำรงชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกับตน โดยที่เชื่อว่าเป็นการแก้ไขปัญหา ซึ่งแท้จริงแล้วทั้งด้านที่สะท้อนปัญหาและด้านที่คิดแก้ไขก็คือ การก่อปัญหาให้กับสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งหากมองว่าด้านไหนเป็นฝ่ายก่อปัญหาขึ้นก่อน จุดเริ่มต้นคงจะได้แก่ด้านที่ถืออำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมองเห็นภาพรวมและมองได้ลึก ย่อมพบความจริงว่า กระแสสังคมปัจจุบันกำลังส่งผลทำลายตัวเองอย่างเห็นได้ชัด

ความจริงปัญหาดังกล่าว ได้เกิดขึ้นกับสังคมไทยมาเป็นเวลานานแล้ว และการคิดแก้ไขปัญหานี้ โดยใช้แนวคิดแบบเก่า นอกจากไม่ช่วยให้ปัญหาลดลง กลับเพิ่มน้ำหนักอีกทั้งกระจายมากขึ้นเรื่อยๆ

แต่แทนที่จะเจตนาใจ หวนกลับมาคิดทบทวนเพื่อปรับทิศทางการคิดในการแก้ปัญหาเสียใหม่ กลับเน้นความคิดมุ่งสู่ทิศทางเดิมทำให้เพิ่มปัญหาหนักมากขึ้นไปอีก ด้วยเหตุนี้เองหากปล่อยให้ไปเช่นนี้ ในที่สุดคนไทยก็จะฆ่ากันเองหนักมากยิ่งขึ้น จนในที่สุดอาจไม่เหลือเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ความเป็นไทแก่ตนเองอยู่บนแผ่นดินนี้อีกต่อไป

อนึ่ง ช่วงหลังๆ เราเห็นชัดเจนมากขึ้นว่า ผู้ที่ใช้อำนาจทำลายคนชาติเดียวกันนั้น ก็คือผู้ซึ่งมีโอกาสผ่านการศึกษาในระดับสูงมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้อดรู้สึกไม่ได้ว่า คนเหล่านี้มีพฤติกรรมเป็นฆาตกรที่กฎหมายบ้านเมืองไม่สามารถทำอะไรได้ ยิ่งกว่านั้นหากมองได้ลึกน่าจะพบความจริงว่า ฆาตกรลักษณะนี้ส่งผลเสียหายร้ายแรงยิ่งกว่าฆาตกรฆ่าคนธรรมดาๆ ซึ่งพบเห็นกันโดยทั่วไป ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากคนกลุ่มหลัง ทำร้ายคนโดยไม่ได้ใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้และทั้งนั้นเป็นเพราะรากฐานความคิดได้ถูกคนกลุ่มแรกทำลายโดยใช้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือ ทำให้ขาดโอกาสที่จะปรากฏออกมาอย่างอิสระ

ถ้าแต่ละคนเห็นว่า ทุกคนคือคนเช่นตน ย่อมรู้สึกได้จากส่วนลึกของหัวใจว่า การทำลายคน ถือเป็นการทำลายอันเป็นที่สุดแล้วของทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเข้าใจถึงความจริงว่า จิต

วิญญาณของแต่ละคนเป็นสิ่งมีคุณค่าที่สุดสำหรับการพัฒนา

การทำลายชีวิตคนยังไม่ถือว่ามียผล

สำคัญเท่ากับการทำลายจิตวิญญาณ

ด้วยเหตุนี้เอง การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ โดยที่มีผลช่วยให้บังเกิดความมั่นคงได้นั้น น่าจะหมายถึงการพัฒนารากฐานจิตใจและจิตวิญญาณความเป็นคน เพื่อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม อันจะนำไปสู่ความสุขและความสงบ ทั้งแก่แต่ละคนและสังคมร่วมกัน

เมื่อก้าวถึงคุณธรรมและจริยธรรม ความสำเร็จในการพัฒนาน่าจะมีทิศทางที่มุ่งไปสู่การชำระล้างกิเลส ซึ่งมีผลทำให้เกิดภาวะยึดติดอยู่กับอิทธิพลจากรูปแบบของสรรพสิ่งทั้งหลาย โดยที่เงื่อนไขดังกล่าวแฝงอยู่ในกระแสสิ่งแวดล้อมภายในบรรยากาศของชีวิตประจำวัน รวมทั้งการคุ้มครองป้องกันมิให้สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลจากสิ่งเหล่านั้น แฝงเข้ามาอยู่ภายใต้บรรยากาศของระบบการจัดการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้นผู้ที่ชีวิตมีโอกาสเติบโตยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะมุ่งไปสู่วิถีทางซึ่งอยู่บนพื้นฐานวิชาการสาขาใดก็ตาม ควรมีคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับนับถือในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเหนือความเก่งกาจในด้านเทคโนโลยี ไม่เช่นนั้นแล้ว การนำความรู้ตลอดจนความคิดมาใช้แก้ปัญหาย่อมส่งผลสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากผู้ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาคงอยู่ในสภาพซึ่งอาจกล่าวได้ว่า **เห็นผิดเป็นชอบ**

คนแต่ก่อนเคยพูดเตือนสติลูกหลานไว้ว่า **ไม่ว่าจะคิดทำอะไร ขอให้มองเห็นหัวคนไว้บ้าง** สิ่งดังกล่าวหาใช่เป็นคำหยาบคายไม่ หากเตือนให้เยาวชนหันมาเห็นความสำคัญของคุณธรรม ทั้งนี้และทั้งนั้น การที่มีผู้ปฏิบัติมองปัญหาข้ามคนไปยังวัตถุ ย่อมส่งผลสะท้อนย้อนกลับมาทำลายจิตวิญญาณคนอันถือเป็นความจริงที่สำคัญที่สุด

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

เรากล่าวกันโดยทั่วไปว่า **การจัดการศึกษามีผลอย่างสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหได้ทุกเรื่อง** สภาพคนในสังคมไทย ซึ่งปัจจุบันตกเข้าไปอยู่ในอิทธิพลวัตถุอย่างรุนแรง จึงทำให้เข้าใจว่าการศึกษามีผลถึงการเข้าโรงเรียนไปจนกระทั่งถึงมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญแก่หลักสูตรซึ่งมีสภาพเป็นรูปแบบอยู่ในด้านการจัดการ ความคิดเช่นนี้เกิดจากภาวะยึดติดอยู่กับด้านวัตถุซึ่งถือรูปแบบเป็นพื้นฐานหลัก

แท้จริงแล้ว ประเด็นเหล่านี้ ถ้ามองด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญแก่การมุ่งมั่นรักษารากฐานความเป็นคน ซึ่งแน่นอนที่สุด พื้นฐานสำคัญของสิ่งนี้น่าจะมองที่คุณธรรมและจริยธรรมซึ่งได้รับจากผลการปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากหากขาดความเข้าใจ ย่อมไม่อาจมองเห็นความจริงของสิ่งนี้ได้ นอกจากปรากฏออกมาเป็นภาวะสับสน

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา แม้กระทั่งหลักสูตร แท้จริงแล้ว ต่างก็มีอิทธิพลของรูปแบบแอบแฝงอยู่ในพื้นฐาน แต่ผู้ที่ยึดติดรูปแบบย่อมมองเห็นได้ยาก ดังนั้น

การสอนศีลธรรมในหลักสูตร แท้จริงแล้วย่อมส่งผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ที่ควรได้รับการหล่อหลอมให้พัฒนาขึ้นมาบนพื้นฐานจิตใจตนเองอย่างอิสระ

จากภาพนี้เอง ถ้ามองกลับไปหาอีกด้านหนึ่งย่อมเข้าใจได้ว่า การสอนศีลธรรมในรูปแบบที่ใช้หลักสูตรเป็นพื้นฐาน โดยมีครูอาจารย์มาสอนอยู่หน้าชั้น แม้กระทั่งมีพระสงฆ์มาบรรยาย ซึ่งเราเรียกกันว่า **การถ่ายทอดความรู้แบบทิศทางเดียว** ก็เท่ากับเพิ่มเงื่อนไขในการยึดติดรูปแบบ ซึ่งมีผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้นไปอีก เสมือนเป็นกำแพงกั้นของปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานกระแสที่ส่งผลทำลายรากฐานจิตใจคน อันควรจะได้รับโอกาสให้เปิดกว้างออกสู่อิสระภาพมากขึ้น

ดังนั้น การเผยแพร่ศีลธรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในสถาบันการศึกษาหรือในวัด หากกล่าวอย่างกว้างๆ ก็คือ ในด้านการจัดการซึ่งคนพยายามค้นหาความจริงจากธรรมชาติเอามาใช้กำหนดรูปแบบเพื่อลอกเลียนแบบจากธรรมชาติ แท้จริงแล้วก็คือการนำพฤติกรรมมาตอกย้ำสภาพยึดติดรูปแบบซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนอยู่แล้วให้เหนียวแน่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มไหน แม้ตั้งใจจะแก้ไขปัญหา แต่ก็แก้จากรากฐานของความไม่รู้มากกว่าการใช้อิสระภาพหรือความเป็นธรรมชาติภายในจิตใจเป็นจุดเริ่มต้น

เมื่อการจัดการศึกษามีผลเปลี่ยนแปลงรากฐานจิตใจคน ทำให้ตกอยู่ในภาวะยึดติดรูปแบบมากขึ้น จากอดีตที่सानมาถึงปัจจุบัน ทำให้อิทธิพลเงื่อนไขดังกล่าว มีผลกระจายเข้าไปอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของคนทั้งหลายอย่างกว้างขวาง

แม้บรรดาครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเองก็คิดว่า การสอนศีลธรรมนั้นต้องมีอยู่ในหลักสูตรแทนการคิดจากรากฐานที่อิสระ ซึ่งควรจะหวนกลับมาพิจารณาค้นหาเหตุผลที่ตนเองก่อนอื่น

ความจริงแล้ว ภายในภาพรวมของการเรียนรู้อันเป็นสัจธรรมของชีวิตคนและสังคมนั้น หากมุ่งมั่นศึกษาเพื่อต้องการความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เราสามารถจำแนกออกได้เป็นสองด้าน

ด้านแรกคือ ด้านที่เกิดจากรากฐานอันเป็นธรรมชาติของแต่ละคน ซึ่งด้านนี้น่าจะถือว่าคือพื้นฐานสำคัญที่สุด อันควรจะปรากฏอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ของคน ซึ่ง ณ จุดนี้เองควรจะส่งผลช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงคุณค่าของความหลากหลายได้อย่างชัดเจน โดยปราศจากกรอบกำหนดว่าเป็นเรื่องนี้เรื่องนั้น

อนึ่ง เมื่อนำเอาการเกิดอันเป็นธรรมชาติมาพิจารณา ก่อนอื่นใคร่ขอชี้แจงให้เห็นเป็นอันดับแรกว่า **ธรรมชาติที่สำคัญที่สุดนั้น ควรจะหมายถึงธรรมชาติของจิตใจคน** ซึ่งน่าจะมองให้เห็นภาพรวมซึ่งมีสองด้านและมีเหตุผลร่วมกันคือ **ด้านหนึ่งได้แก่ธรรมชาติในรากฐานจิตใจตนเอง** กับอีกด้านหนึ่งคือธรรมชาติซึ่งมีความจริงปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจผู้อื่นภายในกระบวนการสิ่งแวดล้อม จึงขออนุญาตสรุปความสำคัญของด้านอันเป็นธรรมชาติไว้ในโอกาสนี้

คำว่า “การศึกษา” มีความหมายกว้างขวางมากกว่าคำว่า “โรงเรียนและมหาวิทยาลัย” ทั้งนี้และทั้งนั้น เมื่อกล่าวถึงความหลากหลายของมนุษย์อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคม

ควรจะเกิดความรู้สึกอยู่ภายใต้จิตสำนึกอย่างปราศจากกรอบ ไม่ว่าจะป็นรั้วสถาบันการศึกษา หรือห้องเรียน ยิ่งเป็นหนังสือตำรา ซึ่งแท้จริงแล้วคือผลจากความคิดของคนและแฝงไว้ด้วยกิเลส นอกจากนั้นยังมีสิ่งสมมุติที่เป็นสื่อความเข้าใจปรากฏหลากหลายรูปแบบมากขึ้น

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงความหมายที่แท้จริงของการศึกษาอันเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ หากจะมองไปยังโรงเรียน ก็ควรมีความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติว่า โรงเรียนซึ่งหมายถึงสังคมทั่วไป น่าจะมีความสำคัญเหนือกว่าโรงเรียนที่เป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์เท่านั้น

แต่บรรยากาศในการจัดการศึกษาของสังคมไทยได้ก้าวเข้ามาถึงภาวะวิกฤติ เพราะความคิดครูอาจารย์ได้สะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่า ต้องเรียนในห้องเรียนให้ดีเสียก่อน จึงค่อยออกไปสัมผัสกับโลกภายนอก แม้ตัวของครูอาจารย์เองก็หมกตัวอยู่กับห้องเรียน ตำรา แผ่นกระดาษมากกว่าการก้าวออกไปลงมือปฏิบัติร่วมกับคนทั่วไปอย่างอิสระ โดยเปิดโอกาสให้ศิษย์ร่วมไปด้วยอย่างมีความสุข

มาถึงช่วงนี้ น่าจะสะท้อนภาพความจริงให้เข้าใจได้ว่า การศึกษาอันเป็นธรรมชาตินั้นเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด หากหมายถึงวิชาพื้นฐานในหลักสูตรซึ่งแท้จริงแล้วก็มีสภาพอันเป็นเพียงสิ่งสมมุติอีกเช่นกัน

ด้านที่สองคือ สิ่งซึ่งอยู่บนพื้นฐานการจัดการจากความคิดคน โดยเหตุที่มีกระแสเชื่อมโยงไปถึงการกำหนดรูปแบบ สานถึงการนำปฏิบัติ ซึ่ง ณ จุดนี้เอง บุคคลผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ย่อมนำเอาสิ่งที่ผู้พูด รวมทั้งผู้เขียนให้ตนอ่าน ไปใช้อย่างปราศจากการนำมาคิดพิจารณาบนพื้นฐานความรู้สึกนึกคิดซึ่งแต่ละคนควรจะมีความเป็นตัวของตัวเอง จึงทำให้ช่วงหลังๆ ผลจากการจัดการศึกษาสร้างปัญหาทิ้งไว้ให้กับสังคมกว้างขวางมากขึ้น

จากภาพที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากหยิบยกมาพิจารณาบนพื้นฐานภาพรวมอันเป็นสังขารของชีวิตคน เราน่าจะพบความจริงว่า การศึกษาที่เกิดจากรากฐานอันเป็นธรรมชาติของแต่ละคนนั้น ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด

แต่เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว สิ่งซึ่งสะท้อนออกมาจากรากฐานความคิดคนส่วนใหญ่ ยังมีโอกาสเติบโตขึ้นไปสู่ด้านบน ไม่ว่าจะขึ้นไปเป็นครู อาจารย์ หรือผู้บริหารกิจการต่างๆ เลยขึ้นไปถึงผู้บริหารระดับประเทศ กลับมองข้ามกระบวนการเรียนรู้อันเป็นธรรมชาติของชีวิตตัวเองมากขึ้น แต่หดกลับมาเหลือเพียงแต่ความคิดที่มองไปสู่ความสำคัญของโรงเรียน และมหาวิทยาลัยจนเป็นนิสัย ซึ่งคนกลุ่มนี้เองที่มีโอกาสเข้าไปปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงทำให้มีผลดังเช่นที่กล่าวกันว่า ยังมีการศึกษาสูง ขาก็ยิ่งห่างพื้นดินมากขึ้น

ซึ่งงานในที่นี้ คงไม่ได้หมายความว่าถึงส่วนของร่างกาย หากหมายถึงรากฐานจิตใจซึ่งควรจะสนใจความรักและรู้คุณค่าลงถึงแผ่นดิน รวมถึงชีวิตทั้งหลายซึ่งอยู่ในระดับล่าง และเยาวชนที่เดินตามมาภายหลังด้วย

ถ้าเข้าใจระบบธรรมชาติภายในองค์ประกอบของชีวิตได้อย่างลึกซึ้ง ควรจะลำดับความสำคัญของสื่อซึ่งเชื่อมโยงจากรากฐานจิตใจของแต่ละคน และทำหน้าที่ให้กระบวนการเรียนรู้ได้มีโอกาสบรรลุผลอย่างแท้จริงว่า จากร่างกายของคน ย่อมทำหน้าที่เป็นสื่อโดยถือรากฐานจิตใจผูกพันอยู่กับพื้นดิน รวมทั้งสรรพสิ่งทั้งหลายที่อยู่ในระดับเดียวกันอย่างเป็นธรรมชาติ

กับอีกด้านหนึ่ง หลังจากการลงสัมผัสถึงความจริงแล้ว จึงมีผลสะท้อนกลับมาช่วยให้คนมีโอกาสเรียนรู้ สามารถผ่านเข้าไปถึงรากฐานจิตใจอย่างลึกซึ้ง

หลังจากพฤติกรรมดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล เมื่อมีโอกาสแสดงออก ไม่ว่าจะการพูดหรือการเขียน ย่อมปรากฏจากความจริง ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ ดังเช่นที่กล่าวกันว่า **มีความจริงใจในการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ**

เราจึงสามารถกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า การนำปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย จากรากฐานความรักความจริงใจ ซึ่งหาใช่เพียงว่ามีต่อสิ่งนั้นเท่านั้น หากสามารถผ่านไปยังคนทั้งหลายอันเป็นเพื่อนมนุษย์ ทำให้เกิดภาวะผูกพันอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้นเมื่อมีโอกาสแสดงออกสู่สังคม ไม่ว่าจะเริ่มจากชนกลุ่มไหน ย่อมแสดงออกจากรากฐานจิตใจอย่างเป็นธรรมชาติโดยปราศจากการนำสิ่งอื่นใดเข้าไปแอบแฝงเพื่อหวังหาประโยชน์ส่วนตน

ด้วยเหตุนี้เอง สิ่งที่ปรากฏภายในกระบวนการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะจะเป็นในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการบรรยายธรรมของพระสงฆ์ภายในวัด สิ่งเหล่านี้หากผู้ปฏิบัติขาดการเรียนรู้จากระบบอันเกิดจากธรรมชาติ โดยถือรากฐานธรรมชาติของแต่ละคนแล้ว ย่อมทำให้คนจำต้องตกอยู่ในสภาพยึดติดรูปแบบ หรือที่เรียกกันว่า **เป็นเพียงเปลือกนอกมากขึ้น** ดังนั้นแทนที่จะส่งผลช่วยแก้ไขปัญหาค้นเสื่อมศีลธรรม กลับเกิดสภาพที่กล่าวได้ว่า **ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งยึดติดรูปแบบลึกซึ้งยิ่งขึ้น** ทำให้เกิดวิถีทางที่เสื่อมศีลธรรมมากขึ้นไปอีก

ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวได้ว่า จากช่วงที่ผ่านมา ไม่ว่าจะจะเป็นการจัดการศึกษาในด้านคุณหัสถ์ หรือสงฆ์ก็ตาม มีผลสร้างภาวะยึดติดรูปแบบจากสิ่งประดิษฐ์แน่นอนนามมากขึ้น ดังนั้นปัญหาค้นเสื่อมศีลธรรมซึ่งเกิดขึ้นในสังคมนี้ จึงเกิดขึ้นทั้งด้านคุณหัสถ์และสงฆ์ อันนับเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมมากขึ้น

ช่วงหลังๆ เราพบว่าผลกระทบจากความเดือดร้อนเกี่ยวกับคนเสื่อมศีลธรรม ได้ทำให้ด้านการจัดการที่คิดแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังคิดได้ไม่ถึงเหตุอันเป็นที่มาของปัญหาอย่างแท้จริง ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงวิธีปฏิบัติ ไม่ว่าจะทำโครงการอบรมศีลธรรมหรือกำหนดการสอนศีลธรรมขึ้นในหลักสูตร แท้จริงแล้วก็ยังมีกำหนดรูปแบบต่างๆ ไว้เป็นกรอบ กล่าวคือ มีเยาวชนมานั่งรับการอบรมกันในห้อง โดยมีครูมาเป็นผู้บรรยาย

เราคงไม่แปลกใจอะไร หากมีครูอาจารย์บางคนในสถาบันการศึกษา ซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีความถนัดชัดเจนในเรื่องการสอนศิลปกรรมกล่าวในที่สาธารณะอย่างมั่นใจว่า **เขาคิดต่อสู้อัตโนมัติ เพื่อให้มีการสอนศิลปกรรมเกิดขึ้นในหลักสูตรการจัดการศึกษา**

จากภาพสะท้อนดังกล่าวทำให้เห็นชัดเจนว่า ปัญหาคนเลื่อมศิลปกรรม ซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน ยังคงไปไม่ถึงจุดเริ่มต้นที่มีผลแก้ไขอย่างจริงจัง

ไม่เพียงเท่านั้น เยาวชนซึ่งชีวิตเกิดมาแล้วมองเห็นปัญหาในจุดนี้ได้ถึงระดับหนึ่ง หลังจากถูกคูดเข้าไปอยู่ในระบบการจัดการศึกษา ยิ่งระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่วิถีคิดของแต่ละคนซึ่งเคยสะท้อนภาพให้เห็นได้ชัดเจน ก็เริ่มถูกกลืน เปลี่ยนมาเป็นผู้ที่รู้สึกชื่นชมกับบรรยากาศการสอนในห้องเรียนมากขึ้น จึงเห็นได้ชัดเจนว่า รากฐานความเป็นตัวของตัวเองกำลังถูกกระแสวิกฤตในสังคมทำลายไปเรื่อยๆ อย่างหยุดยั้งได้ยากมากขึ้น

ภาพความจริงซึ่งสะท้อนออกมา

จากรากฐานความคิดของครูจำนวนมาก

ผู้เขียนใคร่ขออนุญาตนำเอาสิ่งที่เป็นความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ออกมาเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อการพิจารณาสวนกลับไปหาเหตุผลดังต่อไปนี้

ระหว่างช่วงกลางเดือนพฤษภาคม 2543 นี้เอง ได้มีบางคนจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษาโดยรัฐมาปรากฏตัวทางโทรทัศน์ พูดถึงการแก้ไขปัญหามานagement การศึกษา โดยเน้นความสำคัญที่ครู จากแนวคิดความเชื่อ ซึ่งตนเชื่อว่าการพัฒนาคุณภาพของครูให้อยู่กับลูกศิษย์ ที่สานเหตุผลถึงการให้โอกาสเด็กและเยาวชนลงมือทำงานในระดับพื้นดิน โดยมีครูอยู่ด้วย นับเป็นสิ่งซึ่งหวังได้ว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ

นอกจากผู้บริหารซึ่งปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์จะพยายามกล่าวเน้นถึงประเด็นนี้แล้ว ยังมีการนำภาพการจัดการภายในโรงเรียนออกมาแสดงเสริมเป็นช่วงๆ หลังจากมีโอกาสพิจารณาภาพเหล่านั้นแล้ว ทำให้อดรู้สึกไม่ได้ว่า ภายในระบบการจัดการศึกษา ถ้าผู้บริหารมองเห็นสังขรณ์ได้ว่าทุกสิ่งขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของผู้ใหญ่ จากภาพตัวอย่างเหล่านั้น ทำให้อ่านได้อย่างชัดเจนว่า นอกจากไม่ช่วยให้ได้ผลอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการสร้างช่องว่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ที่ขาดการสื่อสารถึงกัน จากรากฐานจิตใจซึ่งควรจะต้องถึงกันทั้งสองด้าน

กล่าวคือ ภาพตัวอย่างเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กลงมือทำงานที่พื้นดินในสภาพอันเป็นธรรมชาติ แต่ผู้ใหญ่กลับสะท้อนให้เห็นว่ายังหลงตัวเอง โดยการแต่งตัวหรูๆ และยืนขึ้นนิ้ว โดยที่ขาดการลงปฏิบัติร่วมกับศิษย์อย่างมีความสุข ซึ่งแตกต่างไปจากสภาพของครูที่ควรได้ชื่อว่ายู่กับลูกศิษย์จากความจริงใจ

ทำให้อ่านได้ว่า ขาดความรักความจริงใจที่ควรจะมีให้กับเด็กอย่างแท้จริง ไม่เช่นนั้นแล้วครูนั้นแหละควรจะก้าวลงไปในพื้นที่พื้นดินแล้วลงมือกวาดพื้นห้องเรียนร่วมกับเด็ก อันนับได้ว่ามีผลช่วยให้เด็กเปิด

ใจกว้างมากขึ้น สามารถรับสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ จึงกล่าวได้ว่าการสอนจากพฤติกรรมนำปฏิบัติ แม้อาจไม่พูดด้วยปากก็ยังได้ผลอย่างลึกซึ้ง

แทนการมุ่งอบรมเพื่อพัฒนาศีลธรรม โดยมุ่งที่เด็กมากกว่ามุ่งที่ครูอาจารย์ และเช่นเดียวกันหากเป็นระดับชาติ ผู้บริหารประเทศคงคิดจะมุ่งที่ประชาชนคนทั่วไป แทนการมุ่งไปยังบรรดาข้าราชการของรัฐซึ่งควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนในชาติ

เหตุใดในอดีต การสอนศีลธรรมในหลักสูตรจึงได้รับผลดี

ช่วงที่ผ่านมา หลังจากพบว่า คนเลื่อมใสธรรมรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมองที่เยาวชน ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจน มักทำให้ครูอาจารย์รวมทั้งผู้บริหารการศึกษา กล่าวว่า **แต่ก่อนมีการสอนศีลธรรมในหลักสูตร มาถึงปัจจุบันส่วนนี้ได้หายไป**

ความคิดที่สะท้อนออกมาอย่างนั้น แสดงว่าคนที่ปักใจเชื่อมองเห็นว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรคงช่วยให้เยาวชนมีศีลธรรมมากขึ้น ซึ่งแนวคิดความเชื่อเช่นนี้ เกิดจากการที่ไม่สามารถแยกแยะเหตุผลให้เห็นได้ชัดเจน นอกจากนั้น ยังเป็นทรศนะที่มองเห็นภาพแต่เพียงเปลือกนอก อีกทั้งเกิดจากการมองภาพในเชิงเดียว แทนที่จะเห็นได้ถึงพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติ ซึ่งหาใช่เป็นผลมาจากการสอนศีลธรรมในหลักสูตรอันเป็นเพียงส่วนเสริมเท่านั้น

การที่คนยุคก่อนสามารถถ่ายทอดความรู้ในด้านศีลธรรมให้กับชนรุ่นหลังได้อย่างลึกซึ้ง เกิดจากพื้นฐานการสอนซึ่งมีเหตุผลสอดคล้องกันกับความจริง

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากคนยุคก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวหรือในโรงเรียน แม้ในส่วนการทำงาน ส่วนใหญ่สามารถนำปฏิบัติให้เยาวชนสัมผัสถึงความจริงได้อย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้ลักษณะนี้ มีผลถึงชนรุ่นหลัง ผู้มีโอกาสสัมผัสความจริงได้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนศีลธรรมในหลักสูตรเป็นเพียงสิ่งซึ่งนำมาใช้ย้ำความรู้ภายในรากฐานให้เชื่อมั่นมากขึ้นเท่านั้น

จึงสรุปได้ว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรในอดีต ซึ่งหลายคนมองเห็นว่าได้รับผลดี แท้จริงแล้วผลดีที่เกิดขึ้น มีเหตุผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ในยุคก่อนซึ่งรากฐานจิตใจไม่ได้ละทิ้งเด็กมากกว่า

เมื่อกาลเวลาผ่านไปจนถึงช่วงนี้ ผู้ซึ่งตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจมองเห็นความจริงได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากยึดติดอยู่กับภาพภายนอก จึงมองเห็นได้แต่เพียงการสอนศีลธรรมในหลักสูตรโดยที่เชื่อกันว่าคงจะช่วยให้ได้รับผลดี

มาถึงช่วงนี้ ผู้ใหญ่ในสังคมตกอยู่ในสภาพซึ่งอาจเรียกว่า **หยั่งรากลงไม่ถึงพื้นดิน** มากขึ้น จึงมองไม่เห็นสิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานที่เคยนำปฏิบัติกันมาแต่อดีต ทำให้หลงคิดว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรจะช่วยให้คนในสังคมดีขึ้น โดยหารู้ไม่ว่า ภายใต้วีธีการนี้ แฝงไว้ด้วยรูปแบบซึ่งมีแนวโน้มทำให้คนยึดติด แม้ยึดติดรูปแบบศีลธรรม ก็ย่อมทำให้ลงไม่ถึงรากฐานศีลธรรมที่แท้จริง

ถ้าผู้ใหญ่มากถือจิตวิญญาณรักที่จะลงปฏิบัติร่วมกับเยาวชน เช่นครูร่วมปฏิบัติกับศิษย์ โดยเฉพาะเน้นความสำคัญลงถึงพื้นดิน แม้ไม่ต้องสอนศีลธรรมด้วยการพูดจากปากเลย ไม่ว่าในหรือนอกหลักสูตร ย่อมสามารถถ่ายทอดศีลธรรมให้เข้าถึงรากฐานจิตใจได้อย่างเป็นธรรมชาติ

จึงขอฝากแง่คิดซึ่งอยู่บนพื้นฐานความจริงของชีวิตคนไว้ว่า ทุกสิ่งทีเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติและมีกระแสสัมพันธ์อยู่กับรากฐานจิตใจมนุษย์นั้น ย่อมมีศูนย์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันอยู่ในมนุษย์ ด้วยเหตุนี้เอง หลักธรรมอันเกิดจากความจริงของมนุษย์ ไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ย่อมมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด

หากมองเห็นประเด็นนี้ได้ชัดเจน ย่อมเห็นได้ว่า การที่มนุษย์มองทุกสิ่งทุกอย่างแบบแยกส่วนหรือมองแต่ละสิ่งอย่างเป็นเอกเทศ ดังเช่นการแยกเอาศีลธรรมออกมาสอนเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก โดยมิได้คิดถึงความจริงว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งที่ซึ่งมีอยู่ในวิญญาณของทุกคน

ครูผู้สอนศีลธรรมที่มีความคิดว่าต้องเน้นการสอนศีลธรรมในหลักสูตร หากหวนกลับไปมองสู่ครูผู้มีรากฐานความคิดเช่นนี้ ย่อมพบได้ว่า จุดเดิมศีลธรรมนั้นมีอยู่แล้วในตัวครูนั่นเอง ส่วนผู้ที่เห็นคล้อยตามทำให้รู้สึกชื่นชม ย่อมตกลงไปอยู่ในกระแสเดียวกัน หากเป็นช่วงซึ่งเพิ่งเริ่มก้าวเข้าไปใหม่ และรู้สึกตัวได้ ยังมีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนวิถีทางกลับมาเริ่มต้นมุ่งสู่อีกทิศทางหนึ่งได้

หากแต่ละคนรู้ได้ว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นฐานนามธรรม ทุกคนผู้นำปฏิบัติให้ชนรุ่นหลังมีโอกาสสัมผัส ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ที่สอนวิชาการอยู่ในสาขาใดก็ตาม โดยเหตุที่แต่ละคนตัดสินใจปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่าง โดยมีความรักความจริงใจต่อศิษย์ รวมถึงเพื่อนร่วมโลกทุกคนจากรากฐานที่อิสระอย่างมีความสุข ย่อมทำหน้าที่สอนศีลธรรมอย่างผสมกลมกลืนกันไปกับพฤติกรรมใดก็ได้ ซึ่งตนมีโอกาสปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

แม้ความเป็นธรรมชาติซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในจิตวิญญาณตัวเอง หากมีโอกาสแสดงออกไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นผู้มีศีลธรรมอยู่แล้ว

ด้วยเหตุนี้เอง สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาคนเสื่อมศีลธรรม จึงน่าจะมุ่งพิจารณาไปสู่การแสดงออกของผู้ใหญ่ทุกคนที่ขาดศีลธรรม ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ที่สอนวิชาความรู้สาขาไหน ขึ้นไปสู่ระดับต่างๆ จนถึงผู้นำในการบริหารประเทศ

หากคนเหล่านี้สามารถรู้และเข้าถึงหัวใจของศีลธรรม ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือหัวใจของตัวเองที่มีศีลธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ ทุกคนยังเป็นระดับเยาวชนคนรุ่นหลัง ย่อมได้รับการสืบทอดกระแสช่วยยกระดับศีลธรรมของคนในสังคมให้ดีขึ้นได้

การปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งอยู่ในวิญญาณของการทำงาน

ธรรมะคือธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งมีเหตุมีผลสานถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย อย่างปราศจากการแบ่งแยกโดยเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น

แก่นแท้ของธรรมะอยู่ในวิญญาณการทำงานร่วมกับเพื่อนมนุษย์ ถ้าใครสนใจค้นหาความจริงจากจุดนี้ ย่อมพบได้เอง

ในเมื่อมนุษย์มีรากฐานจิตใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของร่างกาย นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคน ไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก หากจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น **มนุษย์แต่ละคนจึงมีหน้าที่เรียนรู้ซึ่งกันและกัน**

อนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน จำเป็นต้องมีพื้นฐานที่มั่นคง เพื่อให้สามารถเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล

เมื่อก้าวถึงพื้นฐานชีวิตของมนุษย์ คงจะต้องสนใจค้นหาความจริงว่า แต่ละคนซึ่งแม้มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างกัน แต่ละคนก็ย่อมมีกระบวนการพื้นฐานเป็นสิ่งที่เฉพาะตัว

ในเมื่อมนุษย์แต่ละคน ต่างก็มีจิตวิญญาณ ดังนั้นหากคิดถึงการเรียนรู้ที่มุ่งทิศทางเข้าถึงความจริง จึงควรเริ่มต้นจากรากฐานความรู้ซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณตนเอง แล้วจึงสานเหตุผลออกไปสู่ชีวิตอื่นและสรรพสิ่งต่างๆ ซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ภายนอกตามขั้นตอนของเหตุและผล

กระแสดิจใจมนุษย์ ซึ่งมีทิศทางหมุนวนเป็นวัฏจักร หลังจากสานเหตุและผลจากตัวเองออกไปสัมผัสสิ่งภายนอก และรับรู้ได้แล้ว จึงหวนกลับมาส่งผลกระทบต่อจิตใจตัวเอง แล้วจึงมุ่งลงสู่ความรู้ซึ่งอยู่ในส่วนลึกของรากฐาน

สรุปจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ถ้ามองเห็นภาพอย่างรวมๆ จะพบความจริงว่า **ความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน น่าจะถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด** จึงจะสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ให้มุ่งสู่เป้าหมายที่แท้จริง

อนึ่งสิ่งที่ปรากฏเป็นความจริงอยู่ในจิตวิญญาณของมนุษย์แต่ละคน หลังจากเกิดแรงคลใจ หลังจากได้รับผลกระทบจากสิ่งที่อยู่ภายนอกทำให้เกิดแรงคลใจ จะส่งกระแสความรู้ซึ่งออกมา โดยผ่านการปฏิบัติจากร่างกายตัวเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำงานในสิ่งซึ่งแต่ละคนรักและสนใจ แม้อาจไม่เหมือนกัน แต่ก็ย่อมช่วยให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น จากเนื้อหาสาระเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เราจึงสามารถกล่าวอย่างเชื่อมั่นได้ว่า การทำงานจากความรักความสนใจ อันเกิดจากเงื่อนไขซึ่งอยู่ในรากฐานตนเอง ย่อมส่งผลช่วยให้แต่ละคนมีโอกาสเรียนรู้ความจริง ซึ่งสานเหตุผลถึงกันได้หมดทุกเรื่อง

หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า **การทำงานจากรากฐานตนเองอย่างอิสระ คือ การปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐาน** ด้วยเหตุนี้เอง ถ้าสนใจศึกษาเพื่อค้นหาความจริงในการดำเนินชีวิต จะพบได้ว่า การทำงานจากความรัก อันมีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนย่อมช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดสติปัญญาและสมาธิ

การทำงานเพื่อหวังเรียนรู้ความจริง นับเป็นการปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นยังสามารถพบความจริงต่อไปถึงผลสุดๆ อีกว่า การทำงานถือเป็นสิ่งส่งผลปูพื้นฐานด้านเศรษฐกิจอย่างสำคัญ ดังนั้น การปฏิบัติธรรมที่ไม่ทำงาน โดยเหตุที่นั่งเก็บตัวอยู่เฉยๆ นอกจากจะไม่ช่วยให้เกิดทิศทางซึ่งนำไปสู่การหยั่งรู้ความจริงซึ่งหมายถึงการรู้ธรรมแล้ว ยังทำให้เกิดภาวะสูญเสียเศรษฐกิจร่วมด้วย

ดังนั้น การที่รากฐานจิตใจแต่ละคน ตกอยู่ในสภาพยึดติดรูปแบบของเทคโนโลยี ข่มถือเป็นอุปสรรคปิดกั้นสติปัญญา ทำให้เกิดปัญหาขวางกั้นการเรียนรู้ธรรมะอย่างสำคัญด้วย

อนึ่ง กระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทคโนโลยี ที่ช่วยให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งช่วยสร้างนิสัยทำงานด้วยมือรวมถึงส่วนอื่นของร่างกายไม่เป็น ถือเป็นสิ่งปิดกั้นการเรียนรู้ธรรมะอย่างสำคัญ

จากเหตุนี้เอง กระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทคโนโลยีที่ไหลบ่าจากภายนอกเข้ามาสู่ชีวิตคนในสังคมไทย จึงส่งผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น เราน่าจะมองเห็นความจริงได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นซึ่งอยู่ร่วมกันและเคยสามัคคีถึงกันและกันในการทำงาน จำต้องแตกแยกจากกันเป็นเอกเทศ ข่มส่งผลทำให้มนุษย์ทุกชีวิตที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ช่วยให้มีความสุข ต้องเปลี่ยนสภาพมาเป็นการชุลมุนวุ่นวาย แข่งดีแข่งเด่นกันเอง และช่วงชิงผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้นับวันก็ยิ่งเกิดความริาจวนขึ้นในสังคมมากขึ้น

ดังนั้น ถ้าสามารถศึกษากระบวนการเรียนรู้ศีลธรรมจากสังขารของชีวิตแต่ละคน โดยมองเห็นเหตุผลจากแต่ละจุดที่เชื่อมโยงถึงกัน ข่มรู้ว่า การฟื้นฟูศีลธรรมหาได้ง่ายเช่นการนำคนมานั่งรวมๆ กันเพื่อฟังคนพูดเท่านั้น

หากแต่ละคนสามารถปลดความรู้สึกยึดติดออกจากรากฐานความคิดตัวเองได้อย่างต่อเนื่อง ศีลธรรมภายในจิตใจ ข่อมมีโอกาสรากฎออกมาอย่างอิสระ ผ่านสื่อการนำปฏิบัติที่มีผลสัมพัทธ์ถึงเพื่อนมนุษย์แต่ละคน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องใดก็ตาม

นอกจากนั้น การอยู่ร่วมกันอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ถ้ารู้คุณค่าของการนำมาใช้ประโยชน์ ข่อมสามารถรู้ความจริงได้ว่า การทำงานร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์บนพื้นฐานความหลากหลายอย่างปราศจากกรอบจำกัด ข่อมถือว่าการเรียนรู้ธรรมะอย่างเข้าถึงรากฐานจิตใจที่มันใจได้

มองเห็นคนในสังคมเสื่อมศีลธรรมได้จากไหน ?

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาคุณภาพคนในสังคม ความสนใจที่มีต่อการศึกษาก็ไม่ควรมองไปยังด้านการจัดการ อันเป็นเพียงสิ่งซึ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น แต่ควรให้ความสำคัญกับด้านอันเป็นธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นฐานการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงถึงด้านการจัดการอย่างสำคัญ

แต่ว่าภาพความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในขณะนี้กลับสะท้อนให้เห็นว่า คนยึดติดอยู่กับด้านการจัดการ ทำให้ไม่อาจหยั่งรากลงถึงด้านอันเป็นธรรมชาติ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

ดังได้กล่าวชี้แจงไว้แล้วว่า การเรียนรู้ความจริงที่มุ่งลงถึงความเป็นธรรมชาติและให้ความสำคัญ ณ จุดนี้เหนือสิ่งอื่นใด ข่อมมีวิถีทางนำไปสู่ความสำเร็จและมีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้

หากภาพความจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม มีกระแสของคนซึ่งก้าวไปสู่ด้านทางการมากไปกว่าหวนกลับมามองเห็นความสำคัญของด้านธรรมชาติแล้ว ข่อมหมายความว่าศีลธรรมและคุณธรรมในสังคม

กำลังเสื่อมมากขึ้น คงจะพบความจริงได้ว่า เขาชนพวกกันแห่เข้าไปสมัครเรียนมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งระบบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้ที่สมัครใจหรืออยากเข้าไปอยู่ในด้านทางการ ไม่ว่าจะป็นสถาบันการศึกษาหรือองค์กรงาน และไม่ว่าของภาครัฐหรือเอกชน อย่างขาดการหยั่งรู้ความจริงของด้านธรรมชาติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง คนที่เข้าไปในสายนี้ส่วนใหญ่ก็คือเดินเข้าไปรับเครื่องมือกลับมาทำลายคนเช่นตน โดยใช้โอกาสการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือ ยิ่งนับวันย่อมเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น

นับตั้งแต่การเบียดเสียดเหยียดยัดกัน ไปสมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ก็คือผลจากการยึดติดรูปแบบซึ่งทำให้คนเดินเข้าไปสู่รู้แคบๆ จึงตกเป็นเหยื่ออิทธิพลจากด้านการจัดการ ซึ่งช่วยหล่อหลอมคนไทยให้มีจิตใจตกเป็นทาสคนชาติอื่นมากขึ้น

แม้ผู้ที่ก้าวเข้าไปทำงานอยู่ในด้านทางการ อาจมีเหตุผลสองด้านด้วยกัน **ด้านแรก** ก้าวเข้าไปเพราะอยากเข้า ซึ่งหมายความว่าธรรมชาติของคนลักษณะนี้ถูกอิทธิพลรูปแบบจากด้านการครอบงำรากฐานจิตใจเข้าไว้แล้ว ไม่ว่าจะรับเข้าไว้มากหรือน้อยก็ตาม

หากไม่เกิดปัญหาซึ่งตนสัมผัสได้เองจากของจริงหรือไม่ก็พบกับปัญหาแล้วหลงเดินตามกระแส ลึกลงไปอีก ย่อมถูกกลืนโดยกระแสจากพื้นฐานการจัดการให้คนตกเข้าไปอยู่ใต้อิทธิพลวัตถุ จนกระทั่งกลายเป็นทาสรับใช้คนอื่นชัดเจนมากขึ้น

ส่วนผู้ที่ก้าวเข้าไปเพราะขัดผู้อื่นไม่ได้ อาทิเช่นขัดผู้มีพระคุณเป็นต้น แต่ภายในรากฐานจิตใจยังมีความเป็นตัวของตัวเองอยู่อย่างชัดเจน หากรักษาสິงนี้ไว้ได้อย่างมั่นคง วันหนึ่งก็คงจะถูกบีบรัดให้ต้องถอยกลับออกมาจากการตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ว่าเร็วหรือช้า นั่นหมายความว่า ตนได้มุ่งมั่นรักษาอุดมการณ์ของศีลธรรมเอาไว้ได้อย่างมั่นคงมาโดยตลอด

กับอีกส่วนหนึ่งก้าวเข้าไปเพราะยังไม่รู้ความจริง จึงต้องการเข้าไปเพื่อเรียนรู้ ซึ่งคนกลุ่มนี้หลังจากรู้ได้ถึงระดับหนึ่งแล้วและรอดพ้นเงื้อมมือภาวะครอบงำความคิดออกมาได้ ก็จะถอยออกมาเพื่อมุ่งไปสู่ความคิดและทิศทางที่ใหม่กว่า

ทุกวันนี้ ฉันเฝ้ามองดูชนรุ่นหลังเบียดเสียดเหยียดยัดแย่งกันเข้าไปอยู่ในรูเล็กๆ ทั้งๆ ที่โอกาสในการศึกษาหาความรู้จากรากฐานที่อิสระ เปิดกว้างอย่างเต็มเปี่ยม ถ้าใครมีตรงนี้อยู่ย่อมสามารถเห็นได้เอง และสามารถก้าวเข้าไปสู่ช่องทางต่างๆ ได้ทุกเรื่อง แม้ไม่ใช่มหาวิทยาลัย โดยที่พบความจริงว่า ชีวิตย่อมดีได้จากความรู้ความสามารถในรากฐานตนเองโดยแท้

ดังนั้น คนที่มุ่งเข้าไปสู่รู้แคบๆ ย่อมเปรียบได้ดั่งจระจกเงาซึ่งส่องสะท้อนให้เห็นภาพของความคับแคบซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจเป็นส่วนใหญ่ อาจมีคนส่วนน้อยที่หลงเข้าไปอยู่ในนี้ เพราะยังมองความจริงได้ไม่ถึง คงมีทางเลือกได้สองทางคือ หากเกิดความรู้สึกอัดอั้นใจมากขึ้น ย่อมถอยออกมาเพื่อเปลี่ยนวิถีทางเดินใหม่ หรือไม่ก็ยอมถุกมันกลืนไป จึงอยู่ต่อไปนานๆ บางคนเมื่อใกล้เกณฑ์ผ่านพ้นแล้วก็ยังอยากอยู่ต่อ นั่นหมายถึงว่าชีวิตบุคคล

ลักษณะนี้ แทนที่จะมุ่งไปสู่ภาวะหลุดพ้น คงจะจมกองทุกข์ตายไปในที่สุด โดยไม่มีโอกาสพบคำตอบได้ว่าศีลธรรมคืออะไรกันแน่ ?

วิญญานความรักธรรมชาติและงานศิลปะ ที่สานถึงคุณธรรมภายในหัวใจคน

หัวใจสำคัญที่สุดของความเป็นคนคือ **มีวิญญานที่ให้ความรักแก่ธรรมชาติ** แต่อย่าเพิ่งข้ามขั้นตอนไปว่า **เพราะรักต้นไม้จึงรักธรรมชาติ**

ความรักธรรมชาติ ควรเริ่มต้นจาก **ธรรมชาติซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในตนเอง** และจากรากฐานจิตใจที่อิสระ น่าจะช่วยให้เปิดกว้างออกไปให้ความรักสรรพสิ่งทั้งหลายซึ่งอยู่รอบด้าน

จึงทำให้มีโอกาสสานกระแสความรักถึงเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งชีวิตอื่นสิ่งอื่น อย่างปราศจาก **เส้นแบ่งแยก** ว่าเป็นคนชาติไหนภาษาไหน อีกทั้งมีความรู้สึกนึกคิด แตกต่างจากตนอย่างไร นอกจากนั้นยังไม่มีกั้นแบ่งแยกว่า เป็นคน สัตว์ หรือต้นไม้ รวมถึงกระบวนการธรรมชาติ อันเป็นพื้นฐานของชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏเป็นสัจธรรมอยู่ในโลก

อนึ่ง การที่มีภาพสะท้อนปรากฏออกมา จากแนวคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันว่า **เพราะรักต้นไม้ อยู่กับต้นไม้จึงเป็นคนรักธรรมชาติ และเข้าถึงธรรมะ** หากนำเอาความสำคัญมาเรียงลำดับจากสิ่งที่กล่าวแล้วมาพิจารณา น่าจะพบความจริงว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้มีรากฐานยึดติดอยู่กับปลายเหตุ

ทุกสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด บุคคลผู้มีวิญญานความรักธรรมชาติอันใสสะอาด ย่อมมีความรัก **อิสระภาพ** เป็นคุณสมบัติอยู่ในรากฐานจิตใจอย่างชัดเจน อีกทั้งมีการแสดงออก โดยการสร้างงานศิลปะจากจินตนาการ **ซึ่งมีวิญญานภายในตนเองเป็นสิ่งที่กำหนด** อย่างมีความสุข

อนึ่ง ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วอยู่ในหัวใจตัวเองอย่างครบถ้วน ไม่ว่าตนมีโอกาสสัมผัส ณ จุดใดในขณะใด ย่อมสานความสัมพันธ์จากใจถึงจุดอื่นได้หมดอย่างรู้เหตุรู้ผล

ดังนั้นไม่ว่าขณะใด ชีวิตจะสัมผัสอยู่กับสิ่งใด ที่ปรากฏเห็นภาพเป็นอย่างไร ย่อมสามารถรู้และเข้าใจสิ่งนั้น รวมทั้งสานความรู้ความเข้าใจถึงภาพสิ่งอื่นได้อย่างลึกซึ้ง

จากความเข้าใจของผู้เขียนเรื่องนี้ **ซึ่งตนรู้ว่ามีความรู้และสันตจิตชัดเจนงานด้านศิลปะไม่มากนัก** หากเขียนจากใจ **จึงต้องขอภัยผู้รู้ไว้ ณ โอกาสนี้** ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับงานด้านศิลปะ

ผู้เขียนเห็นว่า หัวใจของศิลปะเป็นสิ่งที่มิอยู่ในรากฐานของทุกคนอยู่แล้ว หากแต่แต่ละคนมีความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นคนเช่นตน ย่อมสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ไม่ยาก สิ่งนี้หรือมิใช่ ที่น่าจะถือเป็นคุณประโยชน์ของงานด้านศิลปะ ในเมื่อเราแต่ละคนจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับทุกคน

จากพื้นฐานความรู้ดังกล่าวแล้ว หากผู้ใดมีอยู่ย่อมสามารถอ่านถึงความจริง ซึ่งอยู่ในหัวใจผู้อื่นได้ไม่ยาก จากรากฐานความรักซึ่งคนให้กับชีวิตคนทั้งหลาย เริ่มต้นความสำคัญจากชีวิตที่อยู่ติดพื้นดิน อย่างเป็นธรรมชาติ และตนเองย่อมสะท้อนความจริงใจ ที่มีความรักและผูกพันอยู่กับการดำรงชีวิต ซึ่งให้ความสำคัญกับพื้นดินอย่างมีความสุข

บุคคลใดมีคุณสมบัติดังได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจอย่างชัดเจน ไม่ว่าคุณจะมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดก็ตาม แม้พฤติกรรมที่แสดงออกจากชีวิตอื่น หรือสิ่งซึ่งปรากฏจากสิ่งอื่น ดังเช่นเมล็ดดินเมล็ดทราย ย่อมมีจินตนาการที่เป็นสุนทรีย์

และคงไม่จบเพียงแค่นั้น หากเกิดความคิดริเริ่ม สร้างงานในรูปแบบที่อิสระ อันเกิดจากวิญญานของตน ที่มุ่งมั่นนำปฏิบัติอย่างมั่นคงอยู่บนวิถีทางอันเกิดจากรากฐานความคิดตนเอง ทำให้เกิดเป็นความจริงขึ้นมาได้เป็นช่วงๆ ส่งผลสะท้อนกลับมาทำให้ตนมีโอกาสรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง อันเป็นวัฏจักรได้อย่างลึกซึ้ง ดังเช่นที่มักกล่าวไว้ให้คิดว่า **ความฝันที่เป็นจริง**

ดังนั้น การแสดงออกจกงานดนตรี งานเขียนภาพ งานถ่ายภาพ งานประพันธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน อันเป็นวรรณกรรม หรือมีงานรูปแบบอื่นๆ เกิดขึ้นอีก

สำหรับผู้ที่มีความจริงใจเพราะมีความรักอย่างแท้จริง ไม่ว่าใครจะยืนอยู่ ณ สายไหน ย่อมไม่มีคำว่า **ตนไม่รู้เรื่องที่เป็นความจริงจากสายอื่น** หากมองเห็นเหตุผลที่สานถึงกันได้หมด นั่นหมายความว่า **ความจริงใจซึ่งแต่ละคนมีต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง** อันถือเป็นคุณธรรมที่ประเสริฐสุดแล้ว

แต่มนุษย์ผู้ซึ่งยังมีกิเลส ย่อมมีความเป็นพรตพวก เนื่องจากวิญญานตนเองยังได้รับการพัฒนา มาไม่ถึงจุดที่อิสระอย่างแท้จริง ย่อมละจากเส้นแบ่งแยกดังกล่าวแล้วได้ยาก จนกว่าจะสามารถเข้าใจความจริงของวิญญานตัวเองได้ถึงระดับหนึ่งแล้ว

สำหรับผู้ที่มุ่งมั่นนำสิ่งต่างๆ มาปฏิบัติได้แล้ว และชีวิตยังคงต้องดำเนินต่อไป อีกทั้งรู้สึกห่วงใยว่า สิ่งซึ่งตนนำปฏิบัติจะส่งผลกระทบต่อ ทำให้บุคคลอื่นจำต้องเดือดร้อน ณ โอกาสนี้ ใคร่ขออนุญาตฝากแง่คิดที่เชื่อว่า น่าจะถือเป็นความจริงไว้รวม 2 ประการ

ประการแรก จากหลักธรรมชาติซึ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า **ไม่มีอะไรที่เราจะหวังรับผลได้ร้อยทั้งร้อย** ดังนั้นจึงควรหวนกลับมาสำรวจตัวเอง เพื่อทบทวนดูว่า **เรามีเป้าหมายอันแท้จริงหรือเปล่า** กับอีกด้านหนึ่ง **เรากล้าปฏิบัติในสิ่งซึ่งตนคิดว่า ชอบแล้วด้วยเหตุและผลหรือเปล่า** ซึ่งความกล้า กับอีกด้านหนึ่ง **ไม่ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นจากผลการปฏิบัติของตน** นั่นคือวิถีทางซึ่งนำไปสู่การรู้ความจริง

ประการที่สอง หากมองบุคคลใดจากรากฐานที่อิสระ และรู้ว่า **สิ่งใดคือเรื่องของเรา สิ่งใดคือเรื่องของเขา** ผลจากการปฏิบัติของเรา แม้อาจสร้างปัญหาให้กับผู้อื่น มันก็คือครูสอนให้เขาหวนกลับไปสำรวจตัวเอง เพื่อรู้ความจริงว่าตนได้ทำสิ่งใดไว้ และควรปรับตัวปรับใจอย่างไรต่อไป

ความรักจากรากฐานอย่างแท้จริง ย่อมไม่เกรงคนเกลียดชัง โดยที่รู้ได้อย่างลึกซึ้งว่า วันหนึ่งผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ คงหวนกลับมารักเรามากขึ้นไปอีก จึงขึ้นอยู่กับความกล้าที่จะปฏิบัติในสิ่งซึ่งเชื่อว่า ชอบด้วยเหตุผลแล้ว

อย่างไรก็ตาม สังคมซึ่งแต่ละคนเรียนรู้โดยเน้นการนำปฏิบัติ จากจิตวิญญาณที่ให้ความรัก และซาบซึ้งกับพื้นดิน ย่อมมีเหตุผลเป็นสื่อสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผู้มีรากฐานจิตใจ ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยให้เกิดความมั่นคงและนำไปสู่ความสุขสมปราถนาอย่างแท้จริงได้ ทั้งแก่ตนเองและสังคม

ดังนั้น ความเป็นไปได้จากวิถีทางที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะหมายความว่า **กระบวนการเรียนรู้ธรรมชาติจากรากฐาน ซึ่งควรจะได้รับผลมุ่งสู่เป้าหมายอันเป็นที่สุดแล้ว**

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมา ย่อมต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเริ่มต้นจากการพึ่งพาในด้านจิตใจ แล้วจึงก้าวไปถึงการพึ่งพากันและกันในด้านร่างกาย ซึ่งวิถีทางดังกล่าว บุคคลผู้รู้ธรรมะย่อมสามารถให้การเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติหรือเป็นไปตามเหตุและผล

มนุษย์ผู้ซึ่งยังมีกิเลส ย่อมนำเอาความอยากจากตนเข้าไปแอบแฝง ทำให้ผลจากการปฏิบัติขาดความมั่นคง หากส่งผลหวนกลับมาทำร้ายตนเอง แต่ก็ควรเข้าใจว่า สิ่งนี้คือธรรมชาติของโลกมนุษย์อีกเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้รู้ตนเอง ย่อมไม่ยอมให้กระแสดังกล่าว สร้างอิทธิพลไว้เหนือตน จึงมุ่งมั่นทำงานเพื่อมุ่งรักษาความมีวิญญาณของตนไว้เป็นอย่างดีที่สุด

บทสรุป

เรื่องราวซึ่งนำมาบันทึกไว้นี้ ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตทั้งหมดเท่าที่ได้มีการหวนกลับไปทบทวน เพื่อค้นหาความจริง จากสิ่งซึ่งตนผ่านร้อนผ่านหนาว และผ่านความรู้สึกทุกข์-สุข อันเป็นสิ่งหม่นวนกันเป็นวัฏจักร มาจนกระทั่งถึงช่วงนี้ จึงขออนุญาตนำออกเผยแพร่สู่ทุกคน โดยเฉพาะเน้นชนรุ่นหลัง ซึ่งย่อมมีผู้รับได้มากได้น้อยแตกต่างกันไป ใครที่มีกระแสจิตวิญญาณร่วมกันกับผู้เขียน ย่อมรู้ได้และรับได้ทั้งหมด

แต่ก็หาใช่ว่า ผู้เขียนจะสามารถรู้ได้หมดแล้ว จึงยังคงสนใจเรียนรู้ต่อไปจนถึงจุดจบของชีวิต นั่นคือโรงเรียนใหญ่ที่สุดสำหรับชีวิตนี้ ซึ่งได้มีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากสิ่งหลอกลวง ที่แฝงอยู่ในบรรยากาศของโลกภายนอก อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้.

3 มิถุนายน 2543